

GRAĐANSKI

Širom zatvorenih ili otvorenih očiju

Piše: Daliborka Uljarević

Izbor i odgovornost kako ćemo nastaviti - širom zatvorenih ili otvorenih očiju – je na svakom od nas pojedinačno. Iskoristimo tu veliku moć po sopstvenoj savjesti.

Na sastanku sa američkim zvaničnikom koji pokušava, za potrebe Obaminog tima, identifikovati izazove sa kojima se zemlje regiona suočavaju, poslije dugog razgovora, čula sam pitanje: “Da li ste optimisti bez obzira na sve što ste naveli ili mislite da ćete i za nekih 10 godina nekom američkom zvaničniku pričati iste stvari?”

Jesam optimista, iako stvari često izgledaju loše. Vjerujem da se uvijek može vidjeti svijetlo na kraju tunela ako širom otvorite oči i sebe za nove mogućnosti, promjene, nepristajanje na unaprijed servirana mišljenja i zaključke. Nije lako. Poput plivanja: možete pustiti da vas struja nosi ili se odvažiti da zaplivate ka svom cilju. Istina je da nam i morska, kao i životna strujanja, nekad idu na ruku, kao i da nas, ako pažnja popusti, odvedu ka neželjenoj hrđi...

Moj odgovor sagovorniku bio je da imamo ogroman potencijal, ali da se nalazimo u fazi u kojoj je odlučujuće važno kako ćemo ga iskoristiti. Ukoliko svaki građanin/ka Crne Gore počne više vjerovati u sebe, sopstvene kapacitete, oslobađati se straha da izrazi svoje mišljenje nećemo imati sličan razgovor sa nekim njegovim kolegom.

“Ne radi se o tome da mu se nešto oduzme, već samo da mu se ništa ne da; nije neophodno da zemlja učini nešto za sebe, pod uslovom da ne učini ništa protiv sebe” kaže **Etienne de la Boetie**, pisac, političar i humanista koji je u XVI v. napisao sjajan esej “*Rasprava o dobrovoljnom ropstvu*”. Njegove riječi lako premošćuju jaz od pet vijekova i primjenljive su na crnogorsku stvarnost u kojoj izostaje adekvatan izborni odgovor na svu štetu, nesreću i ruševnost koju ova vlast uspješno proizvodi i vješto prepakuje.

Ljudski je griješiti, svi to činimo, i te greške jeftinije ili skuplje plaćamo. Osim vladajuće strukture koja bježi od odgovornosti, ali ne bježi od trošenja naših sredstava i godina.

Pravo je svakog da glasa po sopstvenoj savjesti. Upravo to u Crnoj Gori nije moguće za mnoge građane/ke. Zato je naš zajednički problem vlast, koja je ovdje toliko dugo da to izlazi iz okvira demokratske pristojnosti. Drži je samo sposobnost da širi i hrani strah, ucjenjuje, razvija korupciju i organizovani kriminal, a blati neistomišljenike, diskriminiše nepodobne i urušava institucije sistema.

No, nema više dežurnih krivaca za opravdanje. Ostali smo svoji na svome, da analiziramo, kako to odavno čine u razvijenim demokratijama, učinke i (ne)ostvarena predizborna obećanja od septembra 2006. (sjetimo se ovog datuma kad nam patriote po zanimanju, vođene **Rankom Krivokapićem**, budu u uspjehe između dva izborna ciklusa nabrajali i to što su nam oni lično povratili državnost).

Umjesto da slijepo poslušamo, budvanskog pašu, **Svetozara Marovića** koji nam „tolerantno” savjetuje da ćemo biti „umniji, razumniji i odgovorniji” ako budemo glasali za njegove „zavale”, hajde da izmjerimo kilometre stvarno izgrađenog puta, poštovanje rokova, javnost procedura izbora izvođača radova. Preispitajmo se da li je kvalitet našeg života postao bolji, da li su stvoreni uslovi da to dalje razvijamo, da li je struja zakonito poskupjela, koliko je studenata moglo putovati u protekle tri godine, koliko im se

stečeno znanje cijenilo po povratku, jesu li penzije i plate stizale na vrijeme i u obećanim iznosima, jesmo li imali zagaranovanu besplatnu zdravstvenu njegu ili su se “veze” vukle za to, koliko se povećao budžet običnih građana a koliko političara koji su bili nosioci vlasti. Samo činjenica da neki građanin/ka Pljevalja nije ostvario rast kao njegovi zemljaci **Rajko Kovačević** ili **Predrag Bošković** je razlog da ne podrže koaliciju partija u kojoj su ova dvojica funkcioneri, bez obzira hoće li oni biti na izbornoj listi ili ne. U onim državama, čijem klubu stremimo, pola bi zvaničnika podnijelo ostavke nakon pregleda parkinga *Delta* gdje vikendom dolaze sa familijama koristeći službene automobile. Namjerno ne govorim o velikim aferama, zbog kojih bi ova vlast, koja se predstavlja “evropskom”, trebalo da ode ne u penziju, već i da za mnoge njene predstavnike istražni organi pokažu profesionalni interes. Zato je Evropa i dalje tako daleko...

Reći će da sistem radi. Istina, ali u službi Vođe i Partije. Stoga, ako ste “pogrešnog” političkog opredjeljenja na vas će biti primijen i najrestriktivniji član nekog zakona, izrečena najoštrija kazna u brzom postupku, dok će prijatelji Familije biti uljudno zamoljeni da se uzdrže od kršenja zakona pred izbore, uz obećanje da poslije izbora mogu nastaviti po starom.

Sigurna sam da se na prste jedne ruke mogu izbrojati oni koji su čuli za Etienne de la Boetiea, ali da je svako čuo za njegovog, gotovo savremenika, **Niccolo Machiavellija**. I, to je jedan od simptomatičnih pokazatelja nivoa razvijenosti naše političke i kulture otpora i protesta.

A Boetie nam poručuje “Onaj koji tako gospodari vama ima samo dva oka, dvije ruke, jedno tijelo i ništa drugo što ne bi imao i posljednji stanovnik vaših gradova. Ono što on ima viška – to su sredstva koja mu vi pružate kako bi vas uništio...Vi sebe trošite naporima kako bi on mogao da se prenemaže u svom uživanju... Vi slabite da bi on bio jači, čvršći i da bi uzicu držao još kraće...Budite odlučni u tome da ne želite više služiti i – eto vas slobodnih; ne tražim od vas da ga odbacite ili gurnete, već samo da mu više ne dajete podršku pa ćete sami vidjeti da će on pasti od sopstvene težine i razbiti se poput kolosa ispod kojeg se izvuče osnova.”

Izbor i odgovornost kako ćemo nastaviti - širom zatvorenih ili otvorenih očiju – je na svakom od nas pojedinačno. Iskoristimo tu veliku moć po sopstvenoj savjesti.

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).